

sparen en zijn theologische gebouw wat te corrigeren en hier en daar bij te polijsten. Maar daarmee komen wij er niet. Hoe waardevol dit werk moge zijn, wij moeten de grondslagen van Kuypers gebouw waar nodig vernieuwen. Wij zullen ook niet trachten een nieuw dogmatisch systeem op te bouwen. Iemand heeft er eens op gewezen dat de Gereformeerde theologie in den bloeitijd nimmer getracht heeft de dogmatiek op te bouwen in een grootsch systeem, maar dat de vaders zich altijd hebben gebonden aan de z.g. Loci-methode. Zij bouwden geen systemen, maar zij behandelde den inhoud der Schriften onder een reeks van gezichtspunten, die met God begint en met het laatste gericht eindigt. Deze wijze van handelen behoedt den dogmaticus voor het bouwen van grootsche concepties die misschien een tijdlang boeien, maar die op den duur toch niet houdbaar blijken tegenover het concrete spreken van de Schrift. Het is dan ook opvallend, dat, wanneer Kuypers Loci schrijft, hij misschien het meest de Schrift laat spreken uit al zijn werken. In die Loci was hij strikt gebonden aan de stof, die de Gereformeerde Dogmatiek hem verschaftte en heeft hij veel bruikbaar exegetisch materiaal verwerkt.

Zoo willen wij thans eindigen. Wij hebben een poging gedaan een schets te geven van het denken van Abraham Kuypers, zooals dat in zijn geschriften over de Gemeene Gratie gestalte verkregen heeft. Wij zijn er ons van bewust, dat lang niet alles verwerkt is, wat hij geschreven heeft. Dat viel ook niet binnen het bestek van deze artikelen. Het is slechts een poging de grondslagen van deze structuur bloot te leggen en daaruit de lijnen te trekken voor onzen tijd. En wanneer wij doorlopend kritiek geefend hebben, is dat ook in het minst niet geweest om afbreuk te doen aan den genialen geest van den ontwerper van deze conceptie. Integendeel, het feit alleen al, dat wij, om de problemen van eigen tijd te verstaan en op te lossen, ons intensief met deze conceptie bezig moesten houden, bewijst reeds zijn importantie.

Maar daarmee zijn wij er niet van ontslagen door te dringen tot in den wortel van deze structuur. En dan houden wij staande, hetgeen wij boven reeds betoogden, dat wij één van de grondfouten zien in het vastleggen van den eenen wortel van deze conceptie in de tijdelijke werkelijkheid, zooals die zich in de naieve ervaring aan ons voordoet. Zoowel op het punt van de gemeene gratie als van de pluriformiteit van de kerk, zien wij bij Kuypers een accommodatie aan de gegeven werkelijkheid. Hij heeft verzuimd zoowel de resultaten van den cultuurarbeid der ongelovigen als de verwarrende realiteit der bestaande kerkinstellingen te beoordeelen en te verklaren vanuit het Woord Gods. Hij heeft zoowel hetgeen het Woord hem eenerzijds openbaarde als wat de werkelijkheid anderzijds hem presenteerde, trachten te harmoniseren door het invoeren van het begrip gemeene gratie en van de mede daarmee samenhangende pluriformiteit der kerk. De op deze gronden door hem geconstrueerde harmonie blijkt thans onhoudbaar. Wij zullen zoowel de producten der ongelovigen als de verwarrende veelheid der kerkinstellingen hebben te beoordeelen en te verklaren vanuit de norm van het Woord en de wet Gods alleen.

Zoo alleen maken wij ruimte voor het nakomen van onze roeping, die wij als Gereformeerde Christenen vandaag hebben. Dan komen de dingen ook zoo simpel te liggen. Wij gaan dan weer zien, dat wij staan op één werkvloer, door God zelf gelegd. Want de aarde is des HEEREN mitsgaders hare volheid. Waar ik mijn voeten zet, ga ik op dien door God gelegden en door Zijn almachtige en alomtegenwoordige kracht van Voorzienigheid van oogenblik tot oogenblik in stand gehouden werkvloer.

En op dat eene terrein, dien eenen werkvloer, waarop God mij stelt, heb ik mijn ambt te bedienen, het ambt aller geloovigen, dat God mij oplegt. Wij zullen weer terug moeten keeren tot de Gereformeerde ambts-idee. Zoo ga ik mijn roeping weer zien. En al werkende, ga ik steeds meer ervaren dat het Woord van mijn God een lamp voor mijn voet is en een licht op mijn pad. Ik ga dat Woord en de bediening van dat Woord weer zien als het centrale in mijn leven. Daarom kan de kerk, waar mij dat Woord bedient wordt, ook niet ter zijde worden geschoven als een heils-instituut. Iederen Zondag zet de HEERE mij in het licht van Zijn Woord en de lichtbundels daarvan boren dwars door de kerkmuren heen en ze zetten het gansche leven in het volle licht van Hem en van Zijn geboden en beloften.

Ja, zoo roept het Woord, dat mij in de ware kerk gepredikt wordt, mijn gansche leven. Als het God behaagt mij in een Overheidsambt te zetten, word ik evengoed door datzelfde Woord geregeerd als wanneer ik niet in dat ambt sta. Ook de Overheidspersoon kan zijn roeping niet klaar en duidelijk zien vanuit een of ander gemeene-gratiebegrip of vanuit de idee van de „sovereiniteit in eigen kring“, maar alleen vanuit het Woord en de wet van God. En dat Woord, dat mij des Zondags gepredikt wordt, kan ik weer niet losmaken van Jezus Christus, mijn heerlijk Hoofd in den hemel, door Wien de Vader alle ding regeert. Zoo hangen alle dingen samen. Prof. Greijdanus heeft het eens zoo schoon zoo uitgedrukt: „Zoo is dus de betekenis en de roeping der kerk voor het koninkrijk Gods, ja voor het geheele wereldleven, alomvattend. Niet om zelve op staatkundig en maatschappelijk gebied den daar noodigen arbeid te verrichten of daar-

voor regelingen te ontwerpen, maar wel om Gods Woord Zijn licht daarover te doen uitstralen voor of tegen iedereen, en bij alles, om op den eisch van dat Woord te wijzen, en den zegen voor te stellen, dien God heeft toegezegd op het handelen naar Zijn Woord, ook bij alle overheidstaak en economische en maatschappelijke en overige werkzaamheid.....“¹⁰⁸).

Daarom zullen wij weer met kracht ons geloof hebben te belijden aangaande de radicale verdorvenheid van het menselijk hart en de vruchten daarvan eenerzijds en universaliteit van de genade in Christus Jezus anderzijds. Wij zullen met kracht hebben te belijden, dat Christus Zich een kerk vergadert door Zijn Geest en Woord uit het gansche menselijk geslacht en tegelijk met het Kort Begrip hebben te belijden, waar Hij dat doet, namelijk, waar Zijn Woord recht verkondigd, de sacramenten zulver bedienend en de tucht geëfend wordt, om de zonden te straffen.

De inzet van ons belijden is het vasthouden van den vollen ernst van den val in zonde en van de verlossing in Christus, geschonken en beloofd in de gemeenschap van de heilige en algemeene christelijke kerk. Het gaat vandaag in dezen strijd niet om een positie meer of minder, om een

¹⁰⁸) In Referatenbundel, Amersfoortsch Congres van Gereformeerden, pag. 51.

Paulus, de kerk onder hoogspanning zettende (I)

Want ik word nu tot een drankoffert geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande.

Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden.

Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben. 2 Timotheus 4:6-8.

Vele oogen hebben de eeuwen door vol bewogenheid op deze woorden gestaard. Paulus' zwanenzang! De laatste woorden van den grooten strijder onder de Kruisbanier. Testamentaire woorden. Zet ze in het licht van heel zijn felbewogen, bruisende leven, als Apostel van Jezus Christus — en denk u zijn gestalte in, wanneer hij dit getuigenis neerschrijft, in de gevangenis te Rome, waarin hij ditmaal is ingesloten als een kwaaddoener¹⁾: een afgebeeld, eenzaam gevangene, met den dood voor oogen, den dood-door-executie; als uit de verte hooren wij hem roepen, met steeds-zwakker stem.....

En dan zoo'n getuigenis des geloofs! Na zulk een levensgang, zulk een levenstaak! Is het niet om ja-loersch te worden? Wie zou dat na kunnen zeggen, onder zulke omstandigheden? Daar moet je dan toch ook de begenadigde Paulus voor wezen! De Apostel, dien God krachtig heeft omgezet van Kerkvervolger tot Kerkbouwer. Het uitverkoren vat, op wien de Geest het unieke, machtige mandaat legde, om aan de heidenen de verborgenheid der Godzaligheid te verkondigen, en de Kruisbanier voort te dragen tot aan de einden der (toenmaals bekende) aarde. De man, door wiens dienst de gemeente van Christus mocht uitgroeten tot wereldkerk! Dat is wat, als je het je goed indenkt, om zoo te mogen getuigen: ik heb het geloof behouden! Het geloof als daad. De „fides, qua creditur“²⁾. Paulus, gezegende Paulus! Begenadigde Apostel! Na zulk een schokkende bekeering, zoo'n langdurige voorbereiding tot uw dienstwerk, zijt ge uw opdracht gaan vervullen, het wijde wereldleven binnengedrongen — ge hebt het Evangelie, door Jezus Christus u bekendgemaakt, gepredikt te midden van de versteende, vijandige kringen der Joden, te midden van de afgodische, perverse wereld der heidenen. Welk een legioen van weerstanden hadt ge te overwinnen: satanische bestrijding in een overweldigende veelvormigheid. De overste dezer wereld viel u aan, met bruiet en openlijk geweld, zoowel als in gecamoufleerde, sluwe strijdtactiek. Tegen een macht van beproevingen hadt ge u te verweren — ooh, uit de Schrift weten we: als de Apostel daarover te spreken komt, kan hij maar aan het opsommen blijven: geeseling, stokslagen, schipbreuk, gevangenis — berooving, koude, dorst, honger — ergernis, verdachtmaking, smaad, laster — zorg van buiten, vrees van binnen — die scherpe doorn in zijn vleesch, die bode van satan, hem met vuisten slaande..... er komt geen eind aan.

En dan zulk een geloofsgetuigenis!

Ik denk toch, dat de vermagerde hand van den gevangen dienaar van Jezus Christus een afwerend gebaar gemaakt zou hebben, als hij geweten had, dat zoo de schijnwerper van onze aandacht op deze zijnderdaad-testamentaire woorden gericht zou worden.

Want als u deze woorden maar niet uit het verband uitsnijdt, zult u zien, dat het hier heelemaal niet gaat om een personalistisch getuigenis van den mensch Paulus, hoe begenadigd deze ook is.

¹⁾ Vgl. 2 Tim. 2:9.

²⁾ Het geloof, waarmee geloofd wordt.

zetel meer of minder, een organisatie meer of minder. De inzet van dezen strijd is het volle, vrije, zuivere Evangelie der vrije genade alléén. Wie den val en de radicaliteit der zonde niet ziet, kan ook geen oog hebben voor den rijkdom der genade. Die kan ook niet zien de unieke positie van Christus' kerk in het geheel van Zijn machtig verlossingswerk. Daarom gaat het in dit belijden om het geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd. Het gaat erom of wij in dit ten ondergang neigende West-Europa zullen belijden, dat Jezus HEER is tot heerlijkheid Gods des Vaders. HEER in den vollen schriftuurlijken zin van het woord. Het gaat erom, dat wij niet door versteende en versteende menselijke concepties ons het uitzicht zullen laten verduisteren op Gods groote en onoverwinnelijke werk tot schepping en herschepping van Zijn wereld. En daarom, met volle erkenning van alles, wat de Vader der geesten ons in Abraham Kuypers schonk, willen wij dienzelfden Vader der geesten danken, dat Hij ook ons reformatie gaf en dat Hij ons geeft om in het midden van de twintigste eeuw het vaandel op te heffen van de reformatische belijdenis. Gods Woord houdt stand in eeuwigheid en zal geen duimbreed wijken. Het Woord, dat zullen zij laten staan! Met dit woord van Gods grooten knecht Luther willen wij deze studie eindigen.

Zwolle.

R. H. BREMMER.

UIT DE SCHRIFT

Hij wordt tot dit geloofsbelijden gedrongen ter wille van de Kerk, de Bruid van Christus. Het is zeker zijn bedoeling niet, om zichzelf in het volle zoeklicht te plaatsen. Ook in dit ontroerende getuigenis is het hem te doen om de Kerk, die hij ziet achterblijven in den strijd, en voor welke nu het apostelooze tijdperk gaat achterblijven. Paulus heeft die Kerk (u leest daarvan in hoofdstuk 3:1) ernstig gewaarschuwd, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden. En daarmee zet hij de Bruid van Christus onder hoogspanning. Onder de hoogspanning van 's Heeren wederkomst! Heeft de Apostel niet zoo pas betuigd voor God en den Heere Jezus Christus, Die de levenden en de dooden oordeelen zal in Zijn verschijning en in Zijn Koninkrijk: „Predik het Woord!“³⁾. Dat betuigt hij aan zijn leerling Timotheus — maar ter wille van de Kerk! De Kerk, die aanstonds zonder Apostelen achterblijft, maar die het Woord heeft — de Schrift, van God ingegeven, en nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is⁴⁾.

Ja, Paulus zet de Kerk onder hoogspanning, want straks breken de uiterste dagen aan, het tijdperk der „eschaton“.

U weet toch: in 'de Schrift is die term „laatste dagen“ geen chronologische bepaling, welke men in jaartallen kan vatten, waarbij men zich kan vergissen, of waarbij voorspellingen uitkomen. „Laatste dagen“, dat duidt het karakter aan van den tijd, die er zijn zal voor Christus' verschijning-in-heerlijkheid, op den statiewagen van de wolken des hemels. Calvijn zegt er van: „het is de tijd, waarin alles alzoo tot vervulling komt, dat er niets overblijft dan de laatste openbaring van Christus“.

In dat raam moeten we Paulus' geloofsgetuigenis lezen.

Heél de Kerk is Hem in het gezicht gekomen: de vrouw, die vlucht in de woestijn — de Bruid, die de laatste dagen binnengaat, de dagen, in welke Christus, Die met haast alle dingen heendringt naar de voleinding, alles optrekt tot de uiterste consequenties, zoowel in het rijk der genade als in het rijk der zonde, tot er waarlijk niets overblijft dan dat Hij voor de tweede maal verschijnt, nu in den vollen luister van Zijn Koninklijke majesteit als Rechter van het heelal.

Dat luidt als zwaar klokgebeier rond dit geloofsgetuigenis van den Apostel Paulus heen. En slechts door dit in het oog te houden, puren we er de stichting uit, die uit het geloof is.

Groningen.

J. SMELIK.

³⁾ Vgl. hfdst. 4:1, 2.

⁴⁾ Vgl. hfdst. 3:14-17.

KERKELIJK LEVEN

Karl Barth en een oude wondeplek van de heidensche filosofie (II, slot)

In zijn artikel over Barth's jongste publicatie geeft prof. Miskotte in dankbare woorden uiting aan zijn blijdschap over één element in Barth's leer, dat wij slechts kunnen zien als een stuk heidendom; de terugkeer daarnaar beteekent o.l. het andermaal blootleggen van een oude wondeplek. Het is het begrip „niets“, „nietig“, „nietigheid“ (das Nichtige). Barth spreekt afzonderlijk over „God en het Nietige“ (ledige, inhoudloze). En die paragraaf: „Gott und das Nichtige“ is volgens Miskotte weliswaar de meest originele bijdrage tot het gesprek over het Kwade en de zonde,